

**Oponentský posudek diplomové práce Veroniky Konvalinkové „Proces jako divadlo –
Proces s Miladou Horákovou a jeho literární a divadelní podoby“
(magisterské studium oboru český jazyk a literatura na FF UK)**

Předložená diplomová práce se vyznačuje dobře zvoleným tématem, jež je produktivní a svou vydatností odpovídá rozsahu i výkonu očekávanému od diplomové práce. Práce se vyznačuje dostatečnou obeznameností se všemi relevantními zdroji primární a sekundární literatury a nabízí i několik tezí a nápadů, které lze vnímat jako přínosný rezultat pro obor české literatury a kultury a soudobý stav poznání v něm. Práce také splňuje kritéria rozsahu, členění, odkazování ke zdrojům či uvádění resumé a klíčových slov.

Základem žánru oponentského posudku je problematizace předloženého textu, proto i tento posudek klady práce letmo konstatoval či je ještě zmíní, zatímco na problémy se zaměří zevrubněji. Bude je shrnovat pod širší trsy:

1) Z hlediska kompozice textu, nabízené argumentace s stylizace v práci nic neuráží a text nikde neklesá pod míru akademické přijatelnosti. Zároveň by práci prospělo ještě jedno čtení a redigování s jistým odstupem. Kdyby nic jiného, jistě by zareagovalo alespoň na následující disproporce a podivnosti:

a) V miniportrétu Milady Horákové (s. 13-14) je de facto veškerý důraz kladen na aspekt „oblasti boje za práva žen“ (s. 13). Ne že by u ní nebyl podstatný; jediná věta o politicko-stranické angažovanosti pak ale vyznívá dosti cimrmanovsky: „neustále se zabývala rovnoprávností žen, což ji zaměstnávalo natolik, že do národně socialistické strany vstoupila až v roce 1929“ (s. 13); třeba okupační věznění, kdy jí byl dokonce navržen trest smrti, není na tomto místě zmíněno vůbec.

b) V závěrečném soupisu Literatura chybí celá řada položek, k nimž je v textu odkazováno, ale jejichž bibliografický údaj zde není, takže z práce není vůbec patrné, jaká díla autorka míní. Jen namátkově – v textu je odkazováno a v soupisu chybí: Lotman – Uspenskij 2003; Radotínský 1990; Dvořáková – Doležel 2001.

c) V práci diplomantka – a je to jistě cenné – upozorňuje (s. 50) na rozdíly mezi knižní verzí Steigerwaldovy hry *Horáková, Gottwald* a mezi verzí uloženou v Divadelním ústavu, v soupisu pramenů však tento exemplář z roku 2006 neeviduje.

c) Nemilé jsou překlepy především ve jménech: „Křížek“ (s. 28 dole) namísto Křížek, „Marschalova plánu“ (s. 32) namísto Maršhalova plánu; i brněnské HaDivadlo se důsledně píše bez mezery, a ne s mezerou, jak to opakovaně činí diplomantka. Girardova kniha,

citovaná dle Steinera na s. 22, se jmenuje pouze *Things Hidden Since the Foundation of the World* a jakési „Scapeogating“ (sic!) tam už nemá co dělat.

2) Text Veroniky Konvalinkové zcela spolehlivě vykonává práci sumarizační; shrnuje podstatné rysy dobového kontextu a politických procesů, představuje teze Vl. Justa i P. Steinera o teatralitě těchto procesů, parafrázuje dějový základ Burianovy hry *Pařeniště*, představuje i texty a inscenace hry Steigerwaldovy a opery Aleše Březiny *Zítřka se bude...*¹. Je jasné, že tento typ práce je nutně závislý na již existujících zdrojích a že jejich parafráze bude základním postupem. Přesto si nemohu odpustit otázku, zda nemohla být větší proporce i toho, co chápeme jako originální stránka práce, tedy původní přínos – nabídka něčeho, co tu ještě nebylo. V tomto ohledu mne práce poněkud zklamává tím, že k základní tezi o teatralitě politického procesu s Horákovou či Slánským nedodává už nic nového; nebylo by, pokud už pánové Just a Steiner nic k domýšlení neponechali, zajímavé alespoň důsledně komparovat jejich pojetí z hlediska toho, k čemu danou tezi přiřazují a jak a k čemu ji výkladově využívají? A stejně tak mne práce zklamává tím, že v podstatě rezignuje na interpretaci dramatických děl, jimž se věnuje – tato díla Veronika Konvalinková spíše parafrázuje a poté raději hned utíká k jejich kritické recepci, než aby nabídla své vlastní ucelené čtení a vlastní interpretaci významového dění, jež tyto texty poskytují. Práce i na konci jednotlivých kapitol rezignuje na pokus formulovat zřetelné – a tudíž i rezonující – závěry; diplomantka vykonala pořádný kus práce, a přitom brání budoucímu badateli, aby k této práci odkazoval stylem: „jak říká Veronika Konvalinková“, „jak již objevila Veronika Konvalinková“ atd.

3) Na několika místech práce pocítila autorka potřebu formulovat problematiku za využití literárněteoretického pojmosloví. Tyto výlety považuji vesměs za nešťastné a práci by opět jenom prospělo, kdyby se při závěrečné redakci vyškrtaly. Jistěže i teoretické koncepty jsou otevřenými kódy, které je možné měnit a modifikovat, nicméně při posunu Saussurova pojetí znaku ve větě „zaměřím se na arbitrární povahu textu (označující) vzhledem k realitě (označované)“ (s. 10) se jeho autor v hrobě obrací. Taktéž když Veronika Konvalinková charakterizuje Steigerwaldovo využití postav z oblasti aktuálního světa (Anežka Hodinová Spurná, Jaroslav Kojzar) a událostí, jež se odehrály v aktuálním světě, sumarizuje tento postup formulací, že „z většiny těchto motivů ale autor vytvořil novou realitu, fiktivní“ (s. 52), ale už o větu dál mluví o posunu „do roviny jakési fikční reality“ (s. 52). Četba jakékoli

¹ V této souvislosti jen zalitujme, že nikde v práci se nspecifikuje podíl obou uváděných autorů na díle (hudba: Březina; libreto: Březina a Nekvasil).

příručky typu Cullerova *Krátkého úvodu do literární teorie* přece dostatečně zřetelně poučí, že cokoli „uvnitř“ literárního díla má statut fikční a mluvit v takovém případě o autenticitě není bez bližšího – a terminologicky přesnějšího – vysvětlení na místě; nemluvě o tom, že pojmy „fikční“ a „fiktivní“ nejsou vůbec synonymické, jak by z dané formulace mohlo vyplývat.

Celek diplomové práce je nesporně přínosný tím, že shromáždil do jedné práce relevantní zdroje obrazu Milady Horákové jak s odkazem na dobovou propagandistickou publicistiku, tak na konstrukci dramatického obrazu procesu s Horákovou a spol. v dobovém (Burian) a dnešním (Steigerwald, Březina – Nekvasil) divadle. Proto, že leccos zůstalo dle mého soudu nedotaženo do precizního závěrečného tvaru, navrhuji hodnotit práci známkou **velmi dobře**; pochopitelně že uvedení mých výhrad na pravou míru může vést i k výsledku ještě lepšímu.

V Praze dne 30. 8. 2011

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.